

RUS DİPLOMATİK BELGELERİNDE GOEBEN VE BRESLAU KRİZİ

Dr. Öğr. Üye. Eray BAYRAMOL*

ÖZ

Sanayileşmiş ülkelerin dünya hakimiyetini ele geçirmek için başlattıkları Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti'ni de içine alarak yeryüzünün büyük bir bölümünde tahribatı uzun yıllar giderilemeyecek acılara neden oldu. Büyük güçlerin ham madde ve pazar ihtiyacı sebebiyle başlattıkları bu büyük felaket, Osmanlı Devleti için sonun başlangıcı anlamına gelmekteydi. Savaşın ayak seslerinin duyulduğu günlerde tarafsızlık politikasını benimseyen Türk Devleti, çeşitli baskı ve çekişmeler sonunda savaşa dahil olmak zorunda kaldı. Bu baskıların en başında Alman gemileri Goeben ve Breslau gelmektedir. Osmanlı Devleti'nin savaşa dahil oluşundaki en somut neden bu iki gemiden dolayı ortaya çıkmıştır.

Goeben ve Breslau gemilerinin Boğazlardan geçişi, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmeden önce benimsediği tarafsızlık politikasından vazgeçtiği anlamına gelmekteydi. Türk Devleti'nin tarafsızlık kararını, savaştaki başarısı için en önemli unsurlardan biri olarak kabul eden Rusya, Goeben ve Breslau gemilerinin yarattığı krizden en az zararla çıkmak için gayret göstermiştir. Rusya'nın bu mücadelesi Rusya Dışişleri Bakanlığı ile Rusya'nın İstanbul Büyükelçiliği arasındaki yazışmalara konu olmuştur.

Bu çalışmada söz konusu krizin Rusya tarafından nasıl karşılandığı ve krizin çözümü için Rusların hangi girişimlerde bulunduğu, Rusya Dışişleri Bakanlığı'na ait bazı diplomatik yazışmalardan istifade edilerek ortaya konulmaya çalışılmıştır. Makalede sonuç olarak Osmanlı Devleti, Goeben ve Breslau gemilerinin Karadeniz'deki Rus limanlarını bombalaması sebebiyle Birinci Dünya Savaşı'na dahil oldu. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesi, Almanların bu husustaki hedeflerinin gerçekleşmiş olması anlamına geliyordu.

Anahtar Kelimeler: Goeben, Breslau, Rusya, Almanya, Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı, Rus Diplomatik Belgeleri.

GOEBEN AND BRESLAU CRISIS IN RUSSIAN DIPLOMATIC DOCUMENTS

ABSTRACT

The First World War, which the industrialized nations started to take over world domination, caused the embarrassment that many years of destruction could not be remedied in a great part of the world, including the Ottoman State. This great catastrophe, which the great powers started with due to raw material and market needs, was the beginning of the end for the Ottoman State. In the days when the footsteps of the war were heard, the Turkish state, which adopted the policy of neutrality, had to be involved in the war after various pressures and contests. At the top of these prints are the German ships Goeben and Breslau. The most concrete reason why the Ottoman State was involved in the war came about because of these two ships.

The passage of Goeben and Breslau ships through the Straits meant that the Ottoman State had given up its neutrality adopted before entering the war. Russia, which considered the Turkish government's decision of neutrality as one of the most important elements for its success in the war, has endeavored to make the least damage from the crisis created by the ships Goeben and Breslau. This struggle of Russia has been the subject of correspondence between the Ministry of Foreign Affairs of Russia and the Embassy of Russia in Istanbul.

* Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, eraybayramol@ardahan.edu.tr, ORCID NO:0000 0002 1979 0271

In this study, how the crisis was covered by Russia, and which initiatives the Russians had for resolving the crisis were attempted to revealed by using some diplomatic correspondence belonging to the Russian Foreign Ministry. As a result, the Ottoman Empire, the Goeben and Breslau ships in the Black Sea bombing the Russian ports in the First World War was included. The entry of the Ottoman Empire into the First World War meant that the objectives of the Germans were fulfilled.

Keywords: Goeben, Breslau, Russia, Germany, Ottoman State, The First World War, Russian Diplomatic Documents.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'ndan önce İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapılan antlaşmalar neticesinde ortaya çıkan Üçlü İtilaf devletlerine karşı, Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya devletleri Üçlü İttifak olarak ortaya çıktı. 28 Haziran 1914 günü Avusturya-Macaristan veliahdı ve eşinin bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi sonucunda Avusturya-Macaristan Devleti 28 Temmuz 1914'te Sırbistan'a savaş ilan etti. Hemen ardından Almanya; Rusya, Fransa ve Belçika'ya savaş açtı. Bunun üzerine İngiltere Almanya'ya savaş ilan ederek Birinci Dünya Savaşı resmen başlamış oldu.

Birinci Dünya Savaşı'na gelinen süreçte Almanya uluslararası politik meselelerde ve kritik zamanlarda etkisini artırmaktaydı. Almanlar'ın Balkanlar'da başlayan siyasi girişimleri sıradan değildi. Bu girişimlerin derin bir politik anlamı vardı. Bulgaristan meselesi hakkında İsveç gazetesine mülakat veren ünlü Alman sosyolog Paul Rohrbach'ın "Almanya'nın Yakın Doğu yolunu açma" hakkındaki tespitleri bu derin anlamın somutlaştırılmış haliydi. Bu programa göre Alman emperyalizmi Balkanlar'dan başlayarak Asya Türkiye'sine doğru yayılacak, Almanya bu bölgelere girerek ciddi kazanımlar elde edecekti. Aynı zamanda kendi kültürel, politik ve ekonomik etkisi için geniş bir kanal açacaktı. Almanların geniş bir vizyonla ortaya koydukları bu hedef başta Rusya olmak üzere Avrupalı devletler için bir risk teşkil etmekteydi. Ruslara göre Almanya bu girişimleri ile "yer üstünde güneş" olmak istiyordu. Almanlar bu hedeflerini gerçekleştirmek için ilk önemli adımını Bağdat Demiryolu İmtiyaz Sözleşmesi'ni yaparak atmıştı. Bu sayede İstanbul'dan, Hıristiyan beşiği olan Küçük Asya ve Bereketli Hilal ile irtibat kurabilecekti. Bu gelişme karşısında endişeye kapılan İngiltere ise antigermen ajitasyonuna başladı. Türkiye ile yaptığı 1878 Antlaşması sayesinde güvenceye aldığı Küçük Asya'yı kaybetmek istemeyen İngilizler, Osmanlı topraklarını dost ülkeler arasında bölüştürmek niyetindeydi (Brusilovskiy, 1915: 195-202).

İngiltere ve Almanya arasında Yakın Doğu üzerinde üstünlük kurma mücadelesinde İngiltere'nin ulaşmak istediği hedef, Arabistan ve Güney Suriye'yi Türkiye'den alarak İngiltere himayesi altında tek bir halifelik kurmaktır. İngiliz politikalarının Almanlar tarafından betimlemesi bu şekildeydi. Bu politika Orta Doğu'da kökleşerek Hindistan'a siper olacaktı. Bu sebeplerden dolayı İngiltere üç ayrı strateji belirlemişti. Birincisi; Arapları kendi tarafına çekerek Arapların hakimiyeti altında bulunacak bir İslam Halifeliği yoluyla Bereketli Hilal'e girmek ve Almanların Bağdat Demiryolu'nu yok etmektir. İkincisi; Suriye'yi ele geçirmektir. Üçüncüsü ise Ermenistan'a sahip olmaktır. Stratejik açıdan Küçük Asya coğrafyasına sahip olmak demek aynı zamanda Mezopotamya'ya sahip olmak demektir fakat, İngiltere bu amaç uğruna savaşa girmeyi göze alamıyordu. Bu sebeple onun tercihi Osmanlı mirasını bölüşmekten yanaydı. Bu bölüşmeye Almanya dahil edilmek istenmiyordu. İngiltere ve Almanya arasındaki çekişme bu sebeple ortaya çıktı. Bundan dolayı Almanya, İngilizlerin bu tarzdaki Yakın Doğu politikasına karşı Osmanlı Devleti'ni savunma taraftarı bir yol izlemekteydi. 1888 yılındaki Bulgaristan krizi Almanya'nın bu politikasının miladı sayılıyordu. Türkiye'nin parçalanması ya da ortadan kalkması Alman emperyalizmi için olumsuz sonuçlar doğurabilirdi. Genişlemesini İngiltere,

Fransa ve Rusya'dan bağımsız gerçekleştirmek zorundaydı. Aksi takdirde Alman kültürü ve etkisi yayılma imkanı bulamayacaktı. Ayrıca, stratejik ve ekonomik değeri çok yüksek olan Osmanlı coğrafyasından Almanya istifade edemeyecekti. Bu sebeple, köhneleşen Osmanlı devlet organizmasına Almanlar tarafından can suyu vermek gerekiyordu. İngiltere, Fransa ve Rusya fırsat bulduğu takdirde Boğazlar vasıtasıyla Almanya'yı Asya'dan koparabilirdi. Bu sebeple Almanya tüm gücüyle Osmanlı Devleti'ni korumaya çalışacaktı. Eğer İstanbul başkasının eline geçerse Almanya Doğu ve Batı cephelerini de kaybetmiş olur ve savaştan yenilgiyle ayrılırdı (Brusilovskiy, 1915: 195-202). Bu sebepten dolayı Almanya Birinci Dünya Savaşı'na girerken Osmanlı Devleti'ni yanına almak zorundaydı.

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı-Alman İttifakı ve Goeben-Breslau

Bu süreçte Osmanlı Devleti Almanya ile 2 Ağustos 1914 tarihinde ittifak antlaşması imzalayarak iki Alman gemisi olan Goeben¹ (Demir, Keskin & İlhan, 2011: 95-133) ve Breslau'nun² (Demir, Keskin & İlhan, 2011: 95-133) 10 Ağustos 1914'te Çanakkale Boğazı'nı geçerek İstanbul'a ulaşmasına izin vermişti. Bu iki gemiyi İstanbul'a giriş izni verilmiş olması, Avrupalı devletler tarafından sert tepkiyle karşılandı. Bu tepkileri dindirmek amacıyla Osmanlı Devleti 16 Ağustos tarihinde iki gemiyi satın aldığını ilan ederek gemilerin adlarını Yavuz ve Midilli olarak değiştirmişti. Yavuz ve Midilli gemilerinin Karadeniz'e açılarak 29 Ekim 1914 tarihinde Karadeniz sahillerindeki Odessa, Novorossiysk, Sivastopol ve Feodosiya limanlarını bombalaması ise Osmanlı Devleti'ni resmen Birinci Dünya Savaşı'na dahil etmiş oldu.

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı'na dahil olmadan önce Avrupalı devletlerle çeşitli ittifak arayışlarına girdi. Rusya ve İngiltere ile yapılan görüşmelerden netice alınamayınca Osmanlı Devleti Almanya'ya yönelme kararı aldı. Alman savaş gemilerinin Osmanlı karasularına girmesi ve Karadeniz'deki Rus üslerini bombalaması Osmanlı-Alman ittifakının bir neticesi idi. Almanların Osmanlı Devleti ile ittifak konusunda çok istekli ve aceleci davranmasının Almanlar açısından hayati önemi vardı. Osmanlı Devleti'nin savaşta Almanya ile birlikte hareket etmesi Almanya'yı diğer devletlere karşı avantajlı bir hale getireceğine inanılıyordu. Osmanlı Devleti ile Almanya arasında 2 Ağustos'ta gerçekleşen ittifak antlaşmasının yapıldığı gün Alman Genel Kurmay Başkanı Ludwig von Moltke Alman Dışişleri Bakanlığı'ndan bulunduğu talepte "Türkiye, Rusya'ya hemen savaş ilan etmelidir" demişti. Alman Başbakanı Theobald von Bethmann Hollweg ise 4 Ağustos tarihinde İstanbul'daki Almanya Büyükelçisi Hans Freiherr von Wangenheim'a gönderdiği telgrafta "Muhtemeldir ki İngiltere bugün ya da

¹ Goeben 1909 yılında inşa edilmeye başlanmış ve 28 Mart 1911'de Hamburg'ta bulunan Blohm & Vöess tersanelerinde kızaktan indirilmiştir. 23.000 ton su kesen ve 10 adet 28 cm, 12 adet 15 cm ve 12 adet 8.8 cm'lik topları ve 4 torpido kovanına sahip çok etkili savaş gücüne sahipti. 186 m uzunluğa sahip gemi 29 deniz mili hız yapma kabiliyetine sahipti. 1013 kişilik mürettebata sahipti. Birinci Dünya Savaşı'nda Karadeniz'de görev yaptıktan sonra 1917'de Osmanlı Devleti donanmasındaki diğer gemilerle birlikte Amiral Hubert von Rebeur-Paschwitz komutasında Ege Denizi'nde İngilizlere karşı savaşmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra tamir edilmiş ve 1950 yılına kadar hizmete devam etmiştir. 1972 yılına kadar Türk donanmasına sancak gemisi olarak hizmet ettikten sonra 7 Haziran 1973'te Gölçük Deniz üssünde gerçekleşen törenle Türk Deniz Kuvvetleri'ndeki görevi sona ermiş ve jilet yapılmak üzere İtalya'ya satılmıştır.

² Breslau'nun inşasına 1910 yılında başlanmış 16 Mayıs 1911 tarihinde tamamlanarak Stettin'deki Vulkanwerft tersanelerinde kızaktan indirilmiştir. Goeben'den daha küçük olmasına rağmen manevra kabiliyeti olarak çok üstündü. Su kesimi 4550 ton, 12 adet 10.5 cm topları ve iki adet torpido kovanı bulunmaktaydı. 136 m boyundaki gemi 27,6 deniz mili sürat yapabiliyordu. 373 kişilik mürettebata sahip gemi Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Karadeniz'de görev yapmış, 1917'de Osmanlı Donanması'ndaki diğer gemilerle birlikte Amiral Hubert von Rebeur-Paschwitz komutasında Ege Denizi'nde İngilizlere karşı savaşmıştır. Bu çatışmalar sırasında 20 Ocak 1918 tarihinde mayına çarparak batmıştır.

yarın savaş ilan edecek. Bu İngiliz hareketinin baskısı neticesinde Bab-ı Ali'nin kaçmasına engel olmak için, Türkiye'nin mümkünse bugün Rusya'ya harp ilan etmesi büyük bir ehemmiyet arz ediyor" diyerek Türkiye'nin derhal savaşa dahil olması gerektiğinin altını çizmekteydi (Alkan, 2014: 161).

Her şeye rağmen Alman devlet adamlarının Osmanlı Devleti ile ittifak konusunda bazı çekinceleri de yok değildi. 1914 yılına gelindiğinde Almanlar Osmanlı Devleti ile iyi ilişkileri sürdürürken, olası bir ittifakın Almanya'ya faydalı olup olmayacağını tartışmaktaydılar. Osmanlı ordusunu ıslah etmek için 14 Aralık 1913'te İstanbul'a gelen General Liman von Sanders, Balkan Savaşı'nda oldukça yara almış Osmanlı ordusunun kısa sürede toparlanacağı konusunda kuşkuya düşmüştü. Almanya Genel Kurmay Başkanı von Moltke de Türkiye'yi kısa sürede Üçlü İttifak veya Almanya ile beraber saymak istemenin çok yanlış olduğunu belirtmişti. Alman Büyükelçisi Wangenheim de Moltke gibi düşünmekteydi. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun İstanbul Büyükelçisi'nin, Bulgaristan ile birlikte Osmanlı Devleti'nin de ittifak grubuna dahil olması gerektiği fikrine katılmadığını belirterek karşı çıkmıştı. Ancak, Wangenheim ve Moltke'nin itirazlarına rağmen Alman Kayzeri II. Wilhelm Almanya'nın Osmanlı Devleti ile ittifak yapması gerektiğini düşünüyordu. Diğer taraftan başta Enver Paşa olmak üzere Talat Bey, Halil Bey ve Sait Halim Paşa, çıkması muhtemel bir savaşta Osmanlı Devleti'nin Rusya'nın himayesi altına girebileceği tehlikesine dikkat çekerek böyle bir tehlikenin ancak Osmanlı-Almanya ittifakı ile bertaraf edilebileceğini hem Alman yetkililere hem de Osmanlı yetkililerine anlatmaya çalışıyorlardı (Çolak, 2006: 48-50).

Fakat Osmanlı Devleti savaş hazırlıklarını tamamlamak ve içerdeki Alman karşıtlarını ikna etmek için savaşa hemen dahil olmak istemiyordu. Bu sebeple 3 Ağustos 1914 tarihinde, tarafsızlığını bir kere daha deklare etti. Buna rağmen Almanlar, Osmanlı Devleti'nin savaşa çabucak dahil edilmesinin bir yolunu buldu ve Akdeniz'de bulunan ağır zırhlı savaş gemisi Goeben ve hafif zırhlı savaş gemisi Breslau, Almanya ile Rusya'nın savaşa tutuşmasından hemen sonra 3 Ağustos günü Amiral Souchon kumandasında İstanbul'a gitmesine dair bir emir aldı. İki gemi henüz yoldayken Harbiye Nazırı Enver Paşa 8 Ağustos tarihinde gemilerin Boğaz'a alınması emrini verdi. Çanakkale'den giriş yapan gemiler 11 Ağustos günü İstanbul'a ulaşmış oldu. 16 Ağustos'ta yapılan açıklamada bu iki geminin Almanya'dan satın alınarak Türk donanmasına dahil edildiği tüm dünyaya duyuruldu. Bu açıklama Avrupalı devletler tarafından tepkiyle karşılandı. Osmanlı Devleti bu tepkiyi hafifletmek ve haklılığını anlatmak için daha önce İngiltere'ye sipariş ettiği fakat teslim alamadığı gemileri öne sürdü. Osmanlı Devleti İngiltere'ye sipariş ettiği gemilere toplam 5 milyon 274 bin Sterlin ödemişti. İngiltere, borcunun tamamının ödendiği bu gemilere el koymuştu. Goeben ve Breslau'nun Osmanlı donanmasına katılmış olması, İngiltere'nin el koyduğu iki geminin telafisi olarak dünya kamuoyuna sunuldu (Karaca, 2014: 34).

Goeben ve Breslau gemilerinin Boğaza sığınmalarıyla ilgili Harbiye Nazırı ve Başkomutan Vekili Enver Paşa, Çanakkale Boğazı Müstahkem Mevki Komutanlığı'na 7-8 Ağustos 1914 tarihinde saat 05.00'da bir emir göndererek Alman gemilerinin düşmanla savaşa tutuşmuş olduğunu belirterek bu gemilerin Boğaz'a sığınmaları takdirde geçmelerine izin verilmesini emretti. Bu emre istinaden Goeben ve Breslau 10 Ağustos 1914 tarihinde saat 17.00'da Kütahya torpidobotunun kılavuzluğunda Çanakkale Boğazı'ndan içeri girerek saat 19.30'da Nara'ya demirlemişlerdir (Demir, Keskin & İlhan, 2011: 99).

Goeben ve Breslau Krizi

Goeben ve Breslau sorununun baş gösterdiği günlerde Rusya Dışişleri Bakanlığı ile Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi Giers arasında bu meseleye dair yazışmalar devam

ediyordu. Enver Paşa'nın Goeben ve Breslau'ın Boğaz'a alınması emrini verdiği 8 Ağustos günü Giers ile Rusya Dışişleri Bakanlığı arasında gerçekleşen yazışmada Giers, Karadeniz'deki Rusya Deniz Kuvvetleri Komutanı'na ivedilikle ulaştırılmasını istediği bilgide, sadrazamın kendisine yaptığı açıklamadan haber vermekteydi. Bu görüşmede sadrazam Giers'e, Goeben ve Breslau'ın hiçbir surette Çanakkale içinden çıkmayacağını bildirmekteydi (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 648, No: 19).

Goeben ve Breslau'ın Çanakkale'den geçişinden bir gün önce Sazonov, İstanbul Büyükelçisi Giers'e talimat gönderdi. Rusya'nın Karadeniz filosunu göreve çağırma yetkisi olan Giers'e resmi olarak verdiği talimatta Sazonov; "Goeben ve Breslau Çanakkale Boğazı'ndan Alman bayrağıyla geçerse Amiral Eberhart'a Karadeniz'e girişlerini engellemek ve onları yok etmek için yetkisindeki her türlü tedbire başvurma iznini vereceğiz, bu iş Türk karasularını ihlal etmemizi gerektirse bile." diyerek meselenin Ruslar açısından ciddiyetini ortaya koymuştu. Bununla birlikte Sazonov, bu tedbirlerin Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya karşı savaşa girmesine yol açacağını da belirterek, Giers'in böyle bir durumu engelleyebilmek için elinden geleni yapmasını istemekteydi çünkü Sazonov, Türkiye'yle bir savaşın Rusya açısından halihazırda avantajlı olmayacağı kanısındaydı (McMeekin, 2013:131).

Bununla birlikte, Goeben ve Breslau'ın Osmanlı Devleti tarafından satın alındığının açıklanmasından hemen önce Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov, Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi Giers'e 11 Ağustos 1914 tarihinde gönderdiği telgrafta Osmanlı hükümeti Goeben ve Breslau'ın satın alındığını açıkladığı takdirde, İngiliz ve Fransız Büyükelçileri'yle ağız birliği yapılarak bu eylemin kesin bir dille protesto edilmesi talimatını verdi. Sazonov'a göre Türkiye'nin Alman savaş gemilerini satın almış olması Akdeniz için tehlike anlamına geliyor ve bu durum Almanya tarafından Türkiye'ye yapılmış açık bir yardım olarak nitelendiriliyordu. Dolayısıyla Türkiye'nin tarafsızlığının bozulması anlamına geliyordu. Ayrıca Rusya'ya göre, Türkiye'nin kazancına olan bu eylem hiçbir şekilde hukuka uygun değildi (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 810, No: 27).

Sonuç itibariyle 10 Ağustos 1914 tarihinde Kütahya torpido botunun kılavuzluğunda Çanakkale Boğazı'nı geçtikten sonra Nara'ya demirleyen ve ardından Karabiga'ya giderek kömür almaları ve emir beklemeleri bildirilen gemiler, 11-12 Ağustos gecesi Marmara Denizi'ne giriş yaptılar. Bunun üzerine İngiliz, Fransız ve Rusya konsolosları tıpkı Sazonov'un belirttiği şekilde ağız birliği yaparak bu durumu protesto ettiler. Bu durum üzerine Osmanlı Devleti'nin iki gemiyi satın aldığından dolayı geçişlerine izin verildiği fakat gemi kaptanlarının bu satın almadan haberdar olmadıkları için gemi bayraklarının değiştirilmediği ve Osmanlı Devleti'nin ortaya çıkan durumdan dolayı üzgün olduğu belirtildi. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlık hukukuna uymakta kararlı olduğu da İngiltere, Rusya ve Fransa konsoloslarına bildirilmişti (Demir, Keskin & İlhan, 2011: 99).

12 Ağustos'ta Giers tarafından Rus Dışişleri Bakanı Sazonov'a cevap niteliğinde gönderilen telgrafta ise Rus Büyükelçi, Goeben ve Breslau'ın satın alınmış olmasıyla, Türkiye'nin şüphe götürmez bir şekilde savaşın sonuçlarını göze aldığını ve bu sebeple savaş hazırlıklarını hızlandırdığı şeklinde yorum yapılmaktaydı. Bu durumun Türkleri büyük ölçüde cesaretlendirdiğini ifade eden Giers, Sazonov'un yönlendirmeleri çerçevesinde başarılı olmaya gayret edeceğini belirtiyor ve ekliyordu, "Eğer Türkiye ile mutabakat derhal gerçekleşmez ise yarın artık çok geç olacak. Ben inanıyorum ki, Türkiye ile gerçekleşecek mutabakat, bizim Bulgaristan ile de anlaşmamızı sağlayacaktır. Bunu gerçekleştiremezsek Bulgaristan'ı da Türkiye'yi de karşımıza almış olacağız demekteydi (Tsarskaya Rossiya, 1923: No: 674, No: 30). Giers'in bu telgrafından anlaşıldığı üzere, Goeben ve Breslau Boğazları geçip İstanbul'a gelmiş olmasına rağmen Rusya, Osmanlı Devleti ile anlaşmanın yollarını aramaktaydı.

Yürütülen politikalar en azından Dışişleri Bakanlığı nezdinde bu şekilde idi. Osmanlı Devleti de olayın barışçıl bir şekilde çözümlenebilmesi için bazı girişimlerde bulundu. Bu amaçla Büyükelçi Fahrettin Bey Sazonov ile bir görüşme gerçekleştirdi. Fakat görüşmeden olumlu bir sonuç alınamadı. Sazonov bu sorunun artık savaşla çözüleceğini bildirdi. Ancak görüşme bittikten 1 saat sonra Sazonov tarafından Fahrettin Bey'e bir mesaj gönderildi. Bu mesajda Sazonov, müzakerelerin başlaması için Türkiye'deki Alman askerlerinin 24 saat içinde ülkeden gönderilmesini ve Yavuz ile Midilli gemilerinin silahsızlandırılmasını talep etmekteydi (Öğün&Sibgatullina, 2013: 100).

Giers'in 13 Ağustos 1914 tarihinde Rusya Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği telgrafta ise Türkiye'nin tarafsızlığını bozduğuna dair Giers'in protesto bildirisine Fransız ve İngiliz temsilcilerinin desteğinden bahsediliyordu. Ayrıca Giers, Osmanlı sadrazamı ile yaptığı görüşmeden bahsederek, sadrazamın söylediklerini Sazonov'a aktarmış, Alman gemilerinin satın alınmasına dair teklifin yapılma nedeninin İngilizlerin Türk gemilerini gasp etmesi olduğunu bildirmiş ve bu durumun ispatı olarak da satın alınan, Türk gemilerinin gasp edilmesinden sonra gerçekleştiğini eklemiştir. Ayrıca sadrazam, gemilerdeki Alman mürettebat yerine Türk mürettebatın konulacağını ifade etmişti. Türk mürettebat ile ilgili ise Giers, İngiliz Amiral Limpus'un görüşüne yer vermişti. Limpus'a göre bu gemilerden tek bir Alman dahi çıkarılmayacaktı (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 684, No 31).

Gerçekten de İngiliz amiralin öngörüsü doğru çıkmış ve gemilerdeki Alman personel yerinde kalmıştı. Goeben ve Breslau Osmanlı Devleti tarafından satın alındıktan sonra isimleri Yavuz Sultan Selim ve Midilli olarak değiştirilmişti. Bundan sonra Alman mürettebat başına fes taktı ve gemilerin gönderine Osmanlı bayrağı çekildi. Hatta Alman mürettebat, Rus elçiliğinden kolayca görünebilecek bir şekilde kimi zaman başlarına Alman kepleri takarak Alman Milli Marşı "Deutschland über alles"ten yüksek sesle bir kaç mısra okuduktan sonra tekrar feslerini takıyorlardı (McMeekin, 2013: 132).

Birinci Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin duyulduğu günlerde Rusya, Osmanlı Devleti ile resmi temaslarda bulunmak üzere Rusya'nın Askeri Ataşesi General Leontev'i görevlendirmişti. Leontev, Enver Paşa ile bir dizi görüşmeler gerçekleştirdi. Bu görüşmelere konu olan meselelerden biri de Goeben ve Breslau krizi idi. Giers'ten Sazonov'a 17 Ağustos'ta gönderilen ve Rusya'nın İstanbul'daki Askeri Ataşesi General Leontev tarafından Giers'e aktarılan bilgilerin mevcut olduğu telgrafta Leontev, İngiliz Amiral Limpus'un görüşüne paralel bilgiler vermekte idi. Bu bilgilerde Leontev, Osmanlı donanmasının kontrolünün fiili olarak Alman subaylarına verildiğini aktarmaktaydı. Alman subayları ile Goeben ve Breslau'daki Alman mürettebatın gönderilmesi sorununun hala çözülmediği bilgisini vermekteydi. Bunlarla birlikte, Çanakkale Boğazı'nda iki yeni mayın hattının kararlaştırıldığını da eklemekteydi. Kıvılcımın her gün daha fazla parladığı ifadesini kullanan Leontev, Savaşın her an patlayabileceğini ve Enver'in Almanlara Rus adreslerini göstermesinin her an beklendiğini ifade etmekteydi (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 747, No 46).

Goeben ve Breslau'daki Alman personelin gönderilmesi konusu Rusya açısından ciddi bir problemdi. Gemilerin Türkler tarafından satın alınmış olmasına rağmen Alman personelin hala gemide olması, Osmanlı-Alman ittifakının bir delili idi. Bu ittifakın anlamı ise tabii ki ilerleyen günlerde er ya da geç Osmanlı Devleti'nin savaşa dahil olacağı gerçeği idi. Rusya, Osmanlı Devleti'nin ilan ettiği tarafsızlık kararına sadık kalmasını istemekteydi. Osmanlı Devleti'nin savaşa dahil olması demek Rusya'nın çok geniş bir cephede Osmanlı Devleti ile mücadele etmesi demekti. Böyle bir durum Rusya için büyük bir dezavantaj idi. Ayrıca, İstanbul'daki Rus ajanlarının

Avusturya-Macaristan Büyükelçiliği'nin gizli telgraflarını deşifre etmiş olmasıyla birlikte, Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni savaşa sokma nedenleri Rusya tarafından tüm açıklığıyla anlaşılmıştı. Buna göre Almanya, Osmanlı Devleti sayesinde İtilaf Devletleri kuvvetlerini oyalamayı başarmış olacaktı ki, bu kuvvetlerin en başında Rusya gelmekteydi. Bu durum Rusya açısından personel, cephane, para ve zaman kaybı yaratacağı anlamına gelmekteydi.

Burada şu hususu da belirtmek gerekiyor ki, İngiltere ve Rusya Birinci Dünya Savaşı'na müttefik olarak girmiş olsalar da, Rusya'nın Boğazlar'da avantaj elde etmesi İngilizler açısından bir tehdit idi. Rusya'nın askeri gücü ve stratejik önemi İngilizleri Rusya ile ittifaka zorlamıştı. Alman tehlikesi karşısında böylesi bir anlaşma, İngilizler tarafından mecburen kabul edilmişti. Bununla birlikte Osmanlı Devleti tarafından parası peşin olarak ödenen iki savaş gemisini İngiltere teslim etmekten vazgeçmişti. Bu durum Osmanlı Devleti'nin Boğazlardaki hakimiyetinin zayıflamasına ve Rus hakimiyetinin gerçekleşmesine neden olabilirdi. Alman gemilerinin Boğazlardan içeri girmesi, Boğazlardaki Rus baskısını zayıflatmak için bulunmaz bir fırsattı. Goeben ve Breslau'ın Osmanlı donanmasına dahil edilmesi ile Boğazlar ve Karadeniz'deki Rus emelleri engellenmiş olmakla birlikte bu sulardaki üstünlük Osmanlı Devleti'ne geçmiş oluyordu. Bu vesileyle İngiltere birden fazla kazanım elde etmekteydi. Reşadiye ve Sultan Osman gemilerinin Osmanlı donanmasına teslim edilmeyişiyle birlikte İngiltere fazladan iki gemiye sahip olmuş, Goeben ve Breslau'ın Osmanlı Devleti'ne verilmiş olmasıyla Almanya iki gemi kaybetmiş, Karadeniz'deki donanma üstünlüğü Rusya'dan Osmanlı Devleti'ne geçerek İngiltere açısından bu sularda bir denge sağlanmıştı (Ergün, 1984: 64).

Bu gelişmeler karşısında Rusya, müttefiklerine karşı bazı önlemler almıyor değildi. Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın gerçekleştirdiği yazışmalardan görüldüğü kadarıyla Rusya, Boğazlar ve Karadeniz hakimiyetinin tamamen kendisine geçmesine müttefiklerinin razı olmayacağını öngörmekteydi. 13 Ağustos 1914 tarihinde Rusya'nın Londra Büyükelçisine gönderdiği telgrafta Sazonov, İngiliz Deniz Kuvvetleri'nin İstanbul'a gireceği ihtimalinden bahsediyor ve tedirginliğini dile getiriyordu. Böyle bir durum yaşandığı takdirde Almanların yerini İngilizlerin alacağı yorumunu yapıyordu (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 187, No 33). Bu telgraftan iki gün sonra Sazonov Rusya'nın Paris ve Londra Büyükelçilerine gönderdiği telgrafta Rusya'daki İngiliz ve Fransız Büyükelçileri ile yaptığı görüşmeyle ilgili bilgiler vermekteydi. Bu görüşmede Büyükelçiler, Türkiye ile ilgili tüm kuşkulara rağmen Türkiye'yi telkin ettiklerini ve Kafkasya sınırını korumak için İngiltere ve Fransa'nın savaşı bu bölgeye çekmeyeceğini bildirmişlerdi. Bu sözlere karşı Sazonov, Rusya'nın Kafkaslardaki düşmanlarına darbe vuracağını ve Rusya'nın artık kuzeye, Kafkasya savaşının olduğu tarafa yöneldiğini ve geri dönmeyeceğini belirtmişti. Rusya'nın, Türkiye'nin savaş hazırlığına kayıtsız kalmayacağını ifade eden Rusya Dışişleri Bakanı, Goeben'in satın alınmasından sonra Türkiye'nin savaş eğiliminin çok yükseldiğini ve bu nedenle İngiltere ve Fransa'nın Türkiye'deki etkisinin Rusya tarafından, Kafkasya ve Karadeniz'de arzu edildiğini ifade etmekteydi (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 1912, No 38).

Bir yandan İtilaf Devletleri arasında bu çekişmeler yaşanırken diğer yandan Rusya, Osmanlı Devleti içindeki çekişmelerden istifade etmeye çalışıyordu. Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi Giers, Osmanlı hükümeti içindeki gelişmeler hakkında çok fazla istihbarata sahipti. Anlaşıyor ki Giers, Osmanlı hükümeti içinden kendisine haber getirebilme potansiyeli olanlarla iş birliği içindeydi. Aynı şekilde Giers, İstanbul'daki Avusturya-Macaristan Büyükelçiliği'nin şifrelerinin Rus kript uzmanları tarafından çözülmesiyle birlikte, Avusturya-Macaristan Büyükelçisi Pallavicini'nin yazışmalarının büyük bir kısmından haberdar olabiliyordu. Giers'in Sazonov'a gönderdiği bazı

telgrafların başında "otsyuda" yani "buradan" ifadesi geçmekteydi. Başında bu ifadenin olduğu telgraflar Giers ile Sazonov arasındaki bir parola idi ve "otsyuda" ifadesinin olduğu telgraflar aslında Avusturya-Macaristan Büyükelçiliğinin şifrelerinin çözümlenmesiyle ele geçirilen bilgilerden ibaretti (McMeekin, 2013: 136).

Giers'in, Sazonov'a 28 Eylül 1914 tarihinde kişiye özel ve "otsyuda" ibareli telgrafı Pallavicini'nin çözümlenen telgraflarından birisi idi. Bu telgrafta Avusturya-Macaristan Büyükelçisi Pallavicini, Osmanlı sadrazamı ile gerçekleştirdiği gizli bir görüşmeden bahsetmekteydi. Bu görüşmede sadrazam, Almanya'nın İstanbul Büyükelçisinin ve Alman subayların özel emir olmaksızın Rus donanmasını kıskırtabileceğine dair kuşkusunu dile getirmekteydi. Aynı telgrafta Pallavicini, sadrazam ile görüşmenin yapıldığı gün Goeben'in Karadeniz'e çıktığı bilgisini iletmışti. Bu bilgi karşısında sadrazam, bu konuda hiçbir şey bilmediğini söyleyerek hayretler içinde kalmıştı (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 1241, No 82).

Sadrazam Sait Halim Paşa'nın hayretler içinde kalmış olması tesadüf değildi. Çünkü Sait Halim Paşa baştan beri Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını savunmaktaydı. Goeben ve Breslau henüz Osmanlı sularına girmeden önce İtilaf devletleri büyükelçilerini, bu iki Alman gemisinin Osmanlı sularına girmesine müsaade edilmeyeceği konusunda temin etmişti. Ancak, Osmanlı Meclis-i Vükelası'nda savaş taraftarları çok güçlü idi. Sait Halim Paşa büyükelçilerle yaptığı görüşmede, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını arzu ettiğini belirtmişti. Bununla birlikte tarafsızlığı savunanların elinin güçlenmesi için, İngilizlerin teslim etmediği Sultan Osman ve Reşadiye savaş gemileri için İngiltere hükümetinin tazminat ödemeyi kabul etmesi ve kapitülasyonların kaldırılması gibi, Osmanlı Devleti'nin talep ettiği bu gibi hususların kabul edilmesinin gerekli olduğunu belirtmişti (Shaw, 2014: 564).

Bununla birlikte, Amiral Souchon komutasındaki Osmanlı donanması 29 Ekim 1914 tarihinde Karadeniz'deki Rus limanlarını bombaladıktan sonra Sait Halim Paşa Almanya Büyükelçisi von Wangenheim'e giderek saldırı hakkında hiçbir şey bilmediğini, ne Osmanlı hükümetinin ne de kendisinin bundan sorumlu olmadığını ve bunun sadece birkaç düzenbaz nazırın işi olduğunu söyledi. Dahası, bu olay üzerine Meclis-i Vükelası'da bir kriz baş gösterdi. Sadrazam Sait Halim Paşa ve Maliye Nazırı Cavit Bey bu olaylardan kendileri haberdar edilmediği için istifa etmek istediler. Cavit Bey'in istifasını Enver Paşa da arzu ettiği için onun istifası kısa süre sonra kabul edildi. Ancak Sadrazam Sait Halim Paşa'ya, Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne saldırmak istediğine dair bazı kanıtlar öne sürülerek istifadan vazgeçmesini sağladılar (Shaw, 2014: 646-647).

29 Eylül'de yine "otsyuda" ibareli bir başka telgrafta ise, Pallavicini sadrazama donanmanın acilen sahneye çıkması gerektiğini söylemişti. Donanmanın Sofya ve Bükreş'e çıkabileceği izlenimi edinmişti. Sadrazamın, Avusturya'nın çıkarlarına hizmete hazır olduğu konusunda kendisini tam olarak ikna ettiğini ifade eden Pallavicini, Türklerin Bulgaristan'ı inandıramadıkları takdirde Türkiye'nin zor duruma düşeceğinden korktuklarını belirtmekteydi. Türkiye ordusunun Yunanistan'a ya da diğer ülkelere çıkarma yapmak için gerekli yeterliliğe sahip olmadığını ifade eden Pallavicini, Türkiye'nin kendi savaşı için Bulgaristan'ı mecbur bırakabileceği fikrini ifade ediyordu. Türkiye'nin donanma kurmak için Karadeniz'de keşif yaptığını aktaran Pallavicini, Breslau'nun Karadeniz'e gittiğini ve önümüzdeki günlerde de Goben'in gideceği bilgisini aktarıyordu. Türklerin, bütün donanmanın Karadeniz'e gidebileceğinden ve Alman subayların Rus donanması ile savaşa gireceğinden korktuğunu bildiren Pallavicini, Alman Büyükelçinin, Alman gemilerinin Karadeniz'e inebileceği şeklindeki tehdidine karşı Türk nazırların çok huzursuz olduğunu ve Karadeniz'deki keşif faaliyetlerine izin verildiğini aktarıyordu. Pallavicini'ye göre Alman gemilerinin yaratacağı herhangi bir tehlikeden sakınmak gerekiyordu. Bununla birlikte Talat Bey'den aldığı bilgiyi de aktaran Pallavicini, Türk donanmasının Bulgaristan sınırında kendisini savunmak için

yazılı emir aldığını bildirmekteydi. Ayrıca Boğaz'dan bir topçu alayı geçmişti. Pallavicini'nin tespitine göre hal ve şartlar artık Rusya'ya karşı bir savaş hazırlığı olduğuna delil arz etmekteydi (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 1254, No 83).

9 Eylül 1914 tarihinde Osmanlı Donanması Birinci Komutanlığı'na atanan Alman Amiral Souchon, 10 Eylül 1914 tarihinde Osmanlı Devleti'ne verdiği ilk raporda hazırlıklar tamamlanır tamamlanmaz Karadeniz'e çıkmak istediğini bildirmişti. Souchon, 14 Eylül 1914 tarihinde Bahriye Nezareti'ne yaptığı başvuruda 15 Eylül günü Karadeniz'e çıkmak istediğini bildirmişti. Bahriye Nazırı Cemal Paşa ise verdiği cevapta, Souchon'un bu konuda şahsi bir karar veremeyeceğini, aynı şekilde Bahriye Nezareti'nin ve Başkomutanlık Vekaleti'nin de bu konuda tek başlarına karar alma yetkisinin olmadığını, dolayısıyla Osmanlı donanmasının böyle bir hareketine izin verilemeyeceğini bildirmişti. Souchon'un ilerleyen günlerde yaptığı başvurular neticesinde tatbikat amaçlı olarak Karadeniz'e çıkış izni verilmiş ancak bu izin donanmanın tamamıyla değil parça parça Karadeniz'e çıkması şartıyla verilmişti. Ardından, Amiral Souchon'un donanmanın tamamının Karadeniz'e çıkması için yaptığı başka bir başvuruya 6 Ekim 1914 günü Başkomutan Vekili adına 2'inci Yarbaşkanı Bahattin tarafından verilen cevapta, eğitim için Karadeniz'e çıkış izni verilmiştir. Ancak Enver Paşa bu kararı kabul etmeyerek 10 Ekim 1914 tarihinde verdiği emirle, donanmanın tamamının değil eskiden olduğu gibi bir kaç gemiyle Karadeniz'e çıkabileceğini bildirmiştir. İlerleyen günlerde Amiral Souchon Enver Paşa'nın bu emrine aykırı olarak bir kaç kez donanmanın büyük bir kısmıyla Karadeniz'e çıkmış ve her defasında geri dönmesi emri verilmiştir (Demir, Keskin & İlhan, 2011: 103-104).

Bunun üzerine General Liman von Sanders 20 Ekim 1914 tarihinde Enver Paşa'ya müracaat ederek Türkiye savaşa girmeyi geciktirdiği takdirde Almanya'nın vermeyi taahhüt ettiği parayı vermekten vazgeçeceğini bildirdi. Bu tehdit üzerine Enver Paşa, Alman General Bronsart von Schellendorf'a gizlice hazırlattığı savaş planını 21 Ekim 1914'te Almanya Genel Kurmay Başkanlığı'na iletmiştir. Bu rapora göre:

- 1- Filo, harp ilan edilmeden Karadeniz'deki Rus filosunu basarak deniz üstünlüğünü kazanacaktır. Harekat zamanı Amiral Souchon'a bırakılmıştır.
- 2- Harp ilanından sonra Padişah hazretleri, müttefiklerin düşmanlarına karşı mukaddes harp (cihat) ilan edecektir.
- 3- Kafkas hududundaki Osmanlı ordusu, o taraftaki Rus kuvvetlerini oyalayacaktır.
- 4- Sekizinci ve icabında on ikinci kolordular Mısır üzerine hareket edeceklerdir. Bu hareketin altı haftadan evvel icrası gayri kabildir (Bayur, 1953: 215).

Enver Paşa'nın izin vermemesine rağmen Amiral Souchon'un donanmanın tamamıyla ya da büyük bir kısmıyla sürekli Karadeniz'e açılması ve her defasında emirle geri çağırılması ve bunun üzerine Liman von Sanders'in devreye girerek Osmanlı Devleti'ne vaat edilen maddi desteğin verilmeyeceği şeklindeki tehdidi üzerine yapılan bu savaş planından da anlaşılacağı gibi Almanya, Osmanlı Devleti'ni en kısa zamanda savaşa sokmak istiyordu. Bu sayede düşman kuvvetlerinin bir kısmı Osmanlı cephesinde oyalanacak ve ayrıca cihat ilan edilmesiyle birlikte Almanya, halifelüğün gücünden istifade edecekti.

Alman amiralin donanmanın tamamıyla Karadeniz'e açılması her defasında Enver Paşa tarafından engellenmeye çalışılsa da, 22 Ekim 1914 tarihinde Enver Paşa tarafından Donanma Komutanı Amiral Souchon'a şu yazılı emir verilmişti. " *Donanmayı hümayun Karadeniz'de Hakimiyet-i bahriyeyi kazanacaktır. Bunun için Rus filosunu arayarak nerede bulur iseniz ilan-ı harp etmeden ona hücum ediniz*" (Kaşığıuşun,2015: 538).

Osmanlı Devleti'nin 27 Eylül 1914 tarihinde Çanakkale Boğazı'nı tamamen kapatmasıyla birlikte Osmanlı-Rus savaşının gerçekleşeceği neredeyse kesinleşmişti. Boğaz'ın tamamının mayınlarla donatıldığı 27 Eylül günü Giers, Rusya Dışişleri Bakanı'na gönderdiği telgrafta Çanakkale Boğazı'nın kapatılmasına karşı sadrazama bir protesto gönderdiğini haber veriyordu. Giers sadrazama, bu kapatmanın yazılı emir ile olması gerektiğini aksi takdirde komutanın kişisel inisiyatifiyle kapatılmış olabileceğini ifade etmişti. Said Halim Paşa verdiği cevapta, İngiltere'nin yaptığı açıklamaya karşı bir tehlike sezindiği için söz konusu komutan Boğazları kapatmıştır demektedir. Giers ise sadrazama herhangi bir iddiada bulunmadan Boğazların kapatılmasının emir ile yapıldığını söylemişti. Diğer bir ifadeyle Giers, bu kapatmanın Osmanlı hükümetinin emri ile yapıldığını ima etmekteydi. Bu ima üzerine Said Halim Paşa yakınlıkta kendisinin İngiliz Büyükelçisine Goeben ve Breslau gemilerinin Ege Denizi'ne girmesinin yasak olduğunu fakat Alman subayların Goeben ve Breslau'ı Ege Denizi'ne soktuğunu söylemişti (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 1230, No 79).

3 Ekim 1914 tarihinde Giers'ten Sazonov'a gönderilen telgrafta ise Giers söz konusu gelişmelerle ilgili genel bir değerlendirme yapmaktaydı. Giers'in değerlendirmesine göre Goeben ve Breslau'nun ortaya çıkışı Türklerin başını döndürmüştü. Türkiye artık kesin olarak savaş hazırlıkları yapmaktaydı. Almanya'yı ve Avusturya-Macaristan'ı kesin olarak kendi tarafına çekme ve bu iki devleti kullanma konusunda hızını kesmiyordu (Tsarskaya Rossiya, 1923: No 1314, No 86). Bu raporda aslında Giers, Osmanlı Devleti'nin tamamen savaşa angaje olduğunu ve artık bu karardan dönülmeyeceğini anlatıyordu.

Sonuç olarak Osmanlı Devleti, Goeben ve Breslau gemilerinin Karadeniz'deki Rus limanlarını bombalaması sebebiyle Birinci Dünya Savaşı'na dahil oldu. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesi, Almanların bu husustaki hedeflerinin gerçekleşmiş olması anlamına geliyordu. Alman gemilerinin İngiliz gemilerinden kaçıp Osmanlı Devleti karasularına sığınmış olması ve ardından gelişen olaylar Osmanlı Devleti'nin çok hızlı bir şekilde savaşa dahil olmasını gerektirdi. Bu gemiler sebebiyle ortaya çıkan krizi en az hasarla atlattırmak isteyen Rusya, Osmanlı Devleti ile çeşitli görüşmeler gerçekleştirerek, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını korumasını talep etti. Ancak, bir taraftan Almanya'nın diğer taraftan Osmanlı Devleti içindeki savaş taraftarlarının baskısı nedeniyle Osmanlı Devleti, tarafsızlık politikasından vazgeçerek savaşa dahil oldu. Diğer taraftan Karadeniz baskınından sonra Rusya ile gerçekleşen görüşmelerde Rusya, krizin barışçıl yollarla çözümlenebilmesi için Osmanlı Devleti'nin, ülkedeki Alman askeri varlığını sınır dışı etmesini talep etti. Savaş başlamadan önce, Osmanlı Devleti'nin Rusya ile ittifak kurma arayışlarına olumsuz cevap veren Rusya'nın, Alman subayların ülkeden gönderilmesi hakkındaki böyle bir talebinin kabul edilmesi Osmanlı Devleti'nin güvenliği açısından kabul edilemezdi. Sonuç olarak Birinci Dünya Savaşı'na ayrı cephelerde dahil olan Rusya ve Osmanlı Devleti, savaştan en çok zararla çıkan iki devlet oldu.

KAYNAKLAR

BRUSİLOVSKİY, İ. (1915), "Germaniya i Blijny Vostok", *Severnaya Zapiski*, Peterburg: 195-202.

DEMİR, Sertif, KESKİN, Alev ve İLHAN, Fatma (2011), "Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi: Karadeniz Baskını", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi* 17, Ankara: Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları: 95-133.

ALKAN, Necmettin (2014), "Alman Kaynaklarına Göre Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girmesi", *1914'ten 2014'e 100'üncü Yılında Birinci Dünya Savaşı'nı Anlamak Uluslararası Sempozyumu (20-21 Kasım 2014)*, İstanbul: 161.

ÇOLAK, Mustafa (2006), *Alman İmparatorluğu'nun Doğu Siyaseti Çerçevesinde Kafkasya Politikası 1914-1918*, Ankara: TTK Yayınları.

KARACA, Taha Niyazi (2014), "Goeben ve Breslau'nun Kaçışı: Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Giriş Öyküsü", *Tarih Bilinci* 28: 34.

McMEEKIN, Sean (2013), *I. Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Rolü* (Çev: Nurettin Elhüseyni), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

ÖĞÜN, Tuncay ve SIBGATULLINA Alfina (2013), "Türklerin ve Rusların Gözüyle 100'üncü Yılına Girerken Karadeniz Baskını ve Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'na Girişi", *History Studies* 5(6) Special Issue on Balkan Wars:100.

AYBARS, Ergün (1984), *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

SHAW, Stanford (2014), *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu Savaş Giriş*, Ankara: TTK Yayınları.

BAYUR, Yusuf Hikmet (1953), *Türk İnkılabı Tarihi*, cilt: III, Ankara: TTK Basımevi.

KAŞIYUĞUN, Ali (2015), *Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi*, İstanbul, Yeditepe Yayınları.

----. *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Tsentr Arhiv*, Leningrad, 1923. nr. 648 (Türkiye Kısmında 19), 810 (Türkiye Kısmında 27), 674 (Türkiye Kısmında 30), 684 (Türkiye Kısmında 31), 187 (Türkiye Kısmında 33), 1912 (Türkiye Kısmında 38), 747 (Türkiye Kısmında 46), 1230 (Türkiye Kısmında 79), 1241 (Türkiye Kısmında 82), 1254 (Türkiye Kısmında 83), 1314 (Türkiye Kısmında 86),